C/2025/3709

17.9.2025

P9_TA(2024)0379

Nedemokratické prezidentské volby v Rusku a jejich nezákonné rozšíření na okupovaná území

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. dubna 2024 o nedemokratických prezidentských volbách v Rusku a jejich nezákonném rozšíření na okupovaná území (2024/2665(RSP))

(C/2025/3709)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Rusku a Ukrajině,

— s ohledem na ústavu Ruské federace a na mezinárodní závazky v oblasti lidských práv, které se Rusko jakožto člen Rady Evropy a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) zavázalo dodržovat,

— s ohledem na Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod,

— s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech,

— s ohledem na Kodaňský dokument OBSE z roku 1990,

— s ohledem na Římský statut Mezinárodního trestního soudu,

— s ohledem na rezoluci Valného shromáždění OSN ES-11/4 ze dne 12. října 2022 nazvanou „Územní celistvost Ukrajiny: hájení zásad Charty Organizace spojených národů“ a rezoluci Valného shromáždění OSN 68/262 ze dne 27. března 2014 nazvanou „Územní celistvost Ukrajiny“,

— s ohledem na prohlášení Evropské služby pro vnější činnost ze dne 17. června 2023 o záměru uspořádat „volby“ na okupovaných územích Ukrajiny,

— s ohledem na prohlášení Úřadu OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) ze dne 29. ledna 2024 o rozhodnutí Ruské federace nepozvat OBSE ke sledování ruských prezidentských voleb,

— s ohledem na prohlášení, které vydal dne 18. března 2024 vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku jménem EU o ruských prezidentských volbách a jejich neuplatnitelnosti na ukrajinském území,

— s ohledem na prohlášení předsedy Parlamentního shromáždění Rady Evropy Theodorose Rousopoulose ze dne 18. března 2024 o prezidentských „volbách“ v Rusku,

— s ohledem na zprávu zvláštní zpravodajky OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Ruské federaci Marijany Kacarovové ze dne 15. září 2023 nazvanou „Situace v oblasti lidských práv v Ruské federaci“,

— s ohledem na stanovisko Evropské komise pro demokracii prostřednictvím práva (Benátská komise) č. 992/2020 ze dne 23. března 2021 k ústavním změnám v Ruské federaci a k postupu jejich přijetí,

— s ohledem na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy 2519 (2023) ze dne 13. října 2023 nazvanou „Přezkum legitimity a zákonnosti výjimky ad hominem z omezení počtu funkčních období pro stávajícího prezidenta Ruské federace“ a na jeho stejnojmennou zprávu č. 15827 ze dne 22. září 2023, na níž byla rezoluce založena,

— s ohledem na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy 2540 (2024) ze dne 17. dubna 2024 nazvanou „Úmrtí Alexeje Navalného a nutnost postavit se totalitnímu režimu Vladimira Putina a jeho válce proti demokracii“,

— s ohledem na zprávu Agentury Evropské unie pro základní práva ze dne 11. července 2023 nazvanou „Ochrana ohrožených obránců lidských práv: vstup do EU, pobyt a podpora“,

— s ohledem na článek 28 Úmluvy OSN o právním postavení osob bez státní příslušnosti,

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 a 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že všechny zúčastněné státy OBSE, včetně Ruské federace, se shodly na tom, že základem autority a legitimity vlády je vůle lidu vyjádřená svobodně a spravedlivě prostřednictvím skutečných a pravidelných voleb;

B. vzhledem k tomu, že se zúčastněné státy OBSE zavázaly dodržovat řadu zásad, například zásady uvedené v Kodaňském dokumentu z roku 1990, a to mimo jiné s cílem zajistit, aby volební kampaně mohly probíhat v otevřené a spravedlivé atmosféře, aniž by kandidáti, strany nebo voliči byli vystaveni násilí, zastrašování nebo strachu z odvetných opatření, a aby hlasování bylo tajné a sčítání hlasů a nahlašování výsledků čestné;

C. vzhledem k tomu, že prezidentské volby, které Rusko uspořádalo ve dnech 15. až 17. března 2024, proběhly bez skutečné politické soutěže, v prostředí, kde dochází k výrazným omezením a k systematickým a závažným represím, a v době, kdy Rusko vede nezákonnou útočnou válku proti Ukrajině; vzhledem k tomu, že se objevily zprávy o zastrašování voličů, upírání volebního práva voličům, nezákonném plnění volebních uren, rozsáhlém falšování protokolů z volebních okrsků a zadržování nezávislých domácích pozorovatelů voleb; vzhledem k tomu, že Rusko protiprávně uspořádalo volby na okupovaných ukrajinských územích Krymu a Doněcké, Chersonské, Luhanské a Záporožské oblasti a že na těchto územích byly volby v některých případech doprovázeny násilím a výhrůžkami ozbrojených ruských vojáků; vzhledem k tomu, že o Rusku je rovněž známo, že uspořádalo nezákonné volby v Abcházii a Jižní Osetii a v Podněstří, a to proti vůli gruzínských a moldavských orgánů;

D. vzhledem k tomu, že ruské orgány nepřizvaly OBSE/ODIHR ke sledování voleb, což je v rozporu se závazky a povinnostmi Ruska coby zúčastněného státu OBSE; vzhledem k tomu, že se jednalo o druhé ruské volby v řadě, které byly uspořádány, aniž by v zemi byli přítomni nestranní a nezávislí mezinárodní volební pozorovatelé;

E. vzhledem k tomu, že ústřední volební komise Ruské federace bezdůvodně odmítla zaregistrovat jako kandidáty všechny politiky, kteří kritizovali režim nebo útočnou válku, včetně těch, kteří údajně shromáždili více než 100 000 podpisů, jak vyžadují vnitrostátní právní předpisy;

F. vzhledem k tomu, že Alexej Navalnyj, nejvýraznější představitel demokratické opozice a laureát Sacharovovy ceny za svobodu myšlení za rok 2021, byl dne 16. února 2024, jen několik týdnů před takzvanými prezidentskými volbami, zavražděn v sibiřské trestanecké kolonii; vzhledem k tomu, že Navalnyj si odpykával bezdůvodný, politicky motivovaný trest odnětí svobody; vzhledem k tomu, že plnou odpovědnost za jeho vraždu nese ruský stát a zejména jeho prezident Vladimir Putin;

G. vzhledem k tomu, že ruská ústava z roku 1993 omezila období, kdy prezident může zastávat tento úřad na dvě po sobě jdoucí funkční období, avšak Vladimir Putin je u moci nepřetržitě od roku 2000, neboť našel různé způsoby, jak toto omezení obejít; vzhledem k tomu, že pseudoreferendum z roku 2020 nelze považovat za platné a že bylo ustanoveno v rozporu se zákony a mezinárodními závazky Ruské federace; vzhledem k tomu, že obnovení prezidentského mandátu Vladimira Putina považuje řada odborníků za protiústavní; vzhledem k tomu, že od roku 2022 zavedl kremelský režim různé restriktivní zákony týkající se sledování voleb a že příznivci opozičních stran se opakovaně stávají terčem útoků, jsou zadržováni a často obviněni, a to převážně na základě nového zákona přijatého v únoru 2024, na jehož základě je možné každému, kdo kritizuje válku na Ukrajině, konfiskovat majetek a aktiva;

H. vzhledem k tomu, že ruský autoritářský režim již po desetiletí využívá těchto stále podvodnějších a fraškovitějších takzvaných voleb k tomu, aby působil dojmem demokracie a nadále soustřeďoval veškerou moc v rukou Vladimira Putina; vzhledem k tomu, že s pomocí loajálních bezpečnostních složek, servilních soudů, státem kontrolovaných médií zajišťujících nepřetržitý příval propagandy a dezinformací a zákonodárného sboru složeného z vládnoucí strany a poddajných opozičních stran potlačuje vláda jakýkoli nesouhlas;

I. vzhledem k tomu, že dalšími kandidáty v těchto pseudovolbách byli zástupci Komunistické strany Ruské federace (CPRF), Nového lidu a Liberálně demokratické strany Ruska (LDPR), na které se v současné době vztahují sankce EU a USA, neboť podporují válku na Ukrajině;

J. vzhledem k tomu, že Putinovo „volební vítězství“ s 87 % hlasů, což je pro svobodné a spravedlivé volby jasně nemyslitelné číslo, vyšlo ze zcela zjevně zmanipulovaných výsledků pocházejících z volebních místností napříč Ruskem od Adygejska po Jamalo-něnecký (automnomní) okruh; vzhledem k tomu, že tato skutečnost ukazuje na bezohlednost a nehoráznost, s jakou Putinův režim zneužívá volby, aby mohl pokračovat ve svém 24. roce vlády;

K. vzhledem k tomu, že represe ruských orgánů proti politické opozici, sdělovacím prostředkům, občanské společnosti a komunitě LGBTIQ zesílily po zahájení totální ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022, kdy ve snaze o umlčení domácího disentu došlo k dalšímu omezení práv a osobních svobod;

L. vzhledem k tomu, že mnozí ruští voliči statečně dávali najevo svůj hněv a odpor vůči kremelskému režimu a frašce, kterou tento režim označoval za volby, svými protestními akcemi ve volebních místnostech; vzhledem k tomu, že poslední den, kdy se takzvané volby konaly, se ve volebních místnostech v poledne sešly davy lidí na podporu protestní akce „Poledne proti Putinovi“, k níž vyzval rovněž Alexej Navalnyj ještě předtím, než byl ve vězení, kde byl vystaven mučení a nelidskému zacházení, zavražděn;

M. vzhledem k tomu, že kremelský režim zdecimoval celou generaci ruské občanské společnosti, demokratickou politickou opozici a lidskoprávní organizace, včetně Memorialu a Moskevské helsinské skupiny; vzhledem k tomu, že v Rusku je podle odhadů nejméně 1 000 politických vězňů a že toto číslo je dokonce vyšší, než počet, který byl zaznamenán na konci sovětského období, a vzhledem k tomu, že došlo k výraznému nárůstu počtu osob zadržovaných za kritiku Putinovy politiky, zejména v souvislosti s válkou na Ukrajině; vzhledem k tomu, že podle Výboru na ochranu novinářů vězní Rusko nejméně 22 novinářů;

N. vzhledem k tomu, že EU často vyjadřovala svou jednoznačnou solidaritu se všemi disidenty a ruskými občany, kteří riskují svou svobodu a život a navzdory nátlaku Kremlu a ruských orgánů pokračují v boji za svobodu, lidská práva a demokracii; vzhledem k tomu, že v EU pobývá řada ruských disidentů, zástupců médií a občanské společnosti, kteří byli nuceni opustit Rusko, protože se svou kritikou vlády vystavovali značnému riziku odvetných opatření ze strany státu;

O. vzhledem k tomu, že zvláštní zpravodajka OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Ruské federaci dospěla k závěru, že v Rusku již neexistuje bezpečný prostor pro občanskou činnost ani politickou opozici;

P. vzhledem k tomu, že Benátská komise dospěla ve svém stanovisku č. 992/2020 k závěru, že rychlost přípravy ústavních změn z roku 2020 byla zjevně nepřiměřená, že změny ruské ústavy, které byly narychlo přijaty v roce 2020, neúměrně posílily postavení prezidenta a že výjimka ad hominem z omezení funkčního období současného i předchozích prezidentů je v rozporu se samotnou logikou přijaté změny, která omezuje mandát prezidenta na dvě funkční období;

Q. vzhledem k tomu, že Parlamentní shromáždění Rady Evropy ve svých rezolucích 2519 (2023) a 2540 (2024) vyzvalo evropské vlády, aby poté, co Vladimiru Putinovi skončí stávající prezidentský mandát, prohlásily jeho setrvání ve funkci za nelegitimní a ukončily s ním veškeré styky s výjimkou humanitárních účelů a úsilí o mír;

R. vzhledem k tomu, že Parlament ve svém doporučení z roku 2021 o směřování politických vztahů mezi EU a Ruskem ([1]) dospěl k závěru, že ústavní změny provedené v červnu 2020 jsou nezákonné, a že k tomu samému dospělo i Parlamentní shromáždění Rady Evropy ve své rezoluci 2519 (2023);

S. vzhledem k tomu, že Ruská federace vede od 24. února 2022 nezákonnou, nevyprovokovanou a neodůvodněnou útočnou válku proti Ukrajině; vzhledem k tomu, že tato útočná válka představuje očividné a zjevné porušení Charty OSN a základních zásad mezinárodního práva;

T. vzhledem k tomu, že dne 17. března 2023 vydal Mezinárodní trestní soud na Vladimira Putina zatýkací rozkaz vzhledem k jeho odpovědnosti za válečný zločin nezákonné deportace a přesunu ukrajinských dětí během ruské útočné války proti Ukrajině;

1. důrazně odsuzuje všechna porušení volebních pravidel, jichž se režim Vladimira Putina dopustil během takzvaných ruských prezidentských voleb ve dnech 15. až 17. března 2024, jakož i předchozí dlouhodobé a systematické represe a porušování občanských a politických práv; zdůrazňuje, že takzvané ruské prezidentské volby se konaly v atmosféře strachu a represí a v kontextu nezákonné, nevyprovokované a neodůvodněné útočné války proti Ukrajině; konstatuje, že těchto takzvaných prezidentských voleb se nezúčastnili žádní opravdoví alternativní kandidáti, nebyly u nich přítomny žádné svobodné sdělovací prostředky ani žádní věrohodní pozorovatelé a nebyly při nich uplatňovány žádné politické svobody; dochází k závěru, že takzvané prezidentské volby v Rusku byly nelegitimní a nedemokratické;

2. dochází k závěru, že jediným cílem tohoto absurdního jednání ruských úřadů bylo vytvořit zdání volební legitimity pro Vladimira Putina, jeho politiku neúprosných domácích represí a především pro útočnou válku proti Ukrajině;

([1]) Doporučení Evropského parlamentu ze dne 16. září 2021 Radě, Komisi a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku týkající se směřování politických vztahů mezi EU a Ruskem (Úř. věst. C 117, 11.3.2022, s. 170).

3. jednoznačně odsuzuje takzvané volby protiprávně uspořádané na územích Ukrajiny, která Rusko dočasně okupuje, konkrétně v Autonomní republice Krym, ve městě Sevastopolu a v částech Doněcké, Luhanské, Záporožské a Chersonské oblasti; zdůrazňuje, že konání voleb na těchto územích představuje jasné porušení ukrajinské svrchovanosti a nesporné porušení mezinárodního práva, zejména Charty OSN; odsuzuje použití hrozby násilí ze strany ruských úřadů, neboť lidé byli nuceni hlasovat v přítomnosti ozbrojených ruských vojáků; připomíná, že – jak jménem EU prohlásil vysoký představitel – EU neuznává tyto takzvané volby uspořádané na území Ukrajiny ani jejich výsledek; vyzývá k restriktivním opatřením EU vůči osobám, které se podílely na pořádání a provádění nezákonných voleb;

4. zdůrazňuje, že odmítnutí Ruska připustit nezávislé mezinárodní pozorovatele ke sledování ruských prezidentských voleb, což by bylo v souladu s mezinárodními závazky Ruska jakožto zúčastněného státu OBSE, svědčí o nebývalém zhoršení stavu demokracie a kritickém nedostatku ochoty plnit mezinárodní závazky a dodržovat zavedené zásady spolupráce v rámci mezinárodních institucí; zdůrazňuje, že rozhodnutí ruských orgánů nepozvat volební pozorovatelskou misi OBSE/ODIHR ke sledování průběhu voleb ukazuje, že chtějí voličům odepřít nestranné a nezávislé hodnocení voleb;

5. naléhavě vyzývá členské státy Evropské unie a mezinárodní společenství, aby neuznaly výsledek ruských prezidentských voleb jako legitimní, neboť se konaly i na nezákonně okupovaných územích Ukrajiny a dokonce ani v rámci Ruska nebyly svobodné ani spravedlivé, nesplňovaly základní mezinárodní volební standardy, a tudíž postrádaly demokratickou legitimitu, a naléhavě vyzývá k omezení vztahů s Putinem na záležitosti nezbytné pro regionální mír, humanitární účely a otázky lidských práv, jako jsou výměny vězňů, návrat deportovaných dětí na Ukrajinu nebo výzvy k propuštění politických vězňů;

6. oceňuje statečnost tisíců lidí v Rusku, kteří protestují proti Putinovu režimu a snaží se svou zemi proměnit v demokracii, a to i prostřednictvím projevů odporu během takzvaných voleb, jako byly protesty, během nichž se v neděli 17. března 2024 kolem poledne nahrnuli do volebních místností v Rusku a v zahraničí davy lidí;

7. opakuje, že kremelský režim a Vladimir Putin osobně nesou trestní a politickou odpovědnost za smrt svého nejvýznamnějšího oponenta Alexeje Navalného; požaduje mezinárodní vyšetřování okolností jeho smrti s cílem pohnat odpovědné osoby k odpovědnosti;

8. nadále požaduje okamžité a bezpodmínečné propuštění a odškodnění všech politických vězňů, včetně Vladimira Kara-Murzy, Olega Orlova, Alexeje Gorinova, Alexandry Skočilenkové, Dmitrije Ivanova, Ioanna Kurmojarova, Viktorie Petrovové, Marie Ponomarenkové, Dmitrije Talantova, Jurije Dmitrijeva, Lilije Chanyševové, Ksenije Fadějevové, Ivana Safronova a Ilji Jašina, nespravedlivě vězněných novinářů, včetně Alsy Kurmaševové a Evana Gershkoviche, a také jejich rodin, a požaduje obnovení svobody projevu a sdružování v Rusku a větší mezinárodní kontrolu a monitorování porušování lidských práv v Rusku;

9. naléhavě vyzývá ruské orgány, aby politickým vězňům, jejichž zdravotní stav je v kritickém stavu, zejména Vladimiru Kara-Murzovi, zajistily okamžitý přístup ke komplexní lékařské péči; připomíná Rusku, že musí dodržovat své mezinárodní závazky týkající se práv vězňů;

10. vyzývá ruské orgány, aby umožnily konzulárním úředníkům přístup k vězňům s dvojím občanstvím;

11. opakuje, že by EU měla být plně solidární s ruskou občanskou společností, která se hlásí k univerzálním demokratickým hodnotám a odmítá imperialismus, a měla by využít evropský sankční režim v případě porušování lidských práv k postihu pachatelů porušování lidských práv; kritizuje eskalaci porušování lidských práv ze strany kremelského režimu, odsuzuje pokračující tvrdé zásahy proti kritikům vlády, obráncům lidských práv, protiválečným aktivistům, nezávislým novinářům, právníkům a historikům zabývajícím se sovětskými zločiny, a odsuzuje rovněž stále silnější potlačování LGBTIQ aktivistů;

12. vyzývá EU a její členské státy, aby spolupracovaly s mezinárodními partnery a organizacemi s cílem poskytnout podporu politickým vězňům, zejména lékařskou a právní pomoc, která je jim omezována nebo odpírána, a aby hledaly způsoby, jak zajistit jejich propuštění; opakuje svou výzvu diplomatickým zastoupením EU a jejím členským státům, aby nadále pečlivě sledovaly soudní řízení proti členům ruské politické opozice a podmínky, za nichž jsou tyto osoby vězněny; vyzývá EU a její členské státy, aby nadále zvyšovaly povědomí o zhoršující se situaci v oblasti lidských práv v Rusku a vyvíjely tlak na ruskou vládu, aby dostála svým mezinárodním závazkům;

13. vyzývá EU a její členské státy, aby nadále aktivně podporovaly nezávislé ruské organizace občanské společnosti, nezávislá média a obránce lidských práv; vyzývá EU a její členské státy, aby aktivně spolupracovaly s ruskou demokratickou opozicí, která se staví proti útočné válce Ruska proti Ukrajině, a nabídly jí podporu;

14. naléhavě vyzývá členské státy, aby poskytly humanitární víza a další podporu ruským disidentům, včetně právníků, kterým hrozí politické pronásledování; opakuje svou výzvu k zavedení vízového režimu pro více vstupů pro obránce lidských práv a politicky pronásledované jednotlivce platného v celé EU a k využití stávající flexibility k odstranění mezer v právních předpisech, jak navrhla Agentura Evropské unie pro základní práva ve své zprávě z roku 2023 nazvané „Ochrana ohrožených obránců lidských práv: vstup do EU, pobyt a podpora“; v této souvislosti zdůrazňuje, že tyto programy mohou být rozšířeny i na opoziční vůdce, aktivisty občanské společnosti a jinak politicky pronásledované osoby;

15. naléhavě vyzývá orgány EU a členské státy, aby se připravily na situaci, kdy Rusko, stejně jako Bělorusko, přestane vydávat cestovní pasy na svých konzulátech, a v takovém případě může být nezbytné, aby EU a všechny její členské státy uznaly faktickou absenci státní příslušnosti a vydávaly cestovní doklady, jak je stanoveno v článku 28 Úmluvy OSN o právním postavení osob bez státní příslušnosti;

16. žádá, aby se pro ruské disidenty pobývající v EU zjednodušily postupy pro registraci organizací a subjektů, otevírání bankovních účtů a provádění dalších administrativních úkonů, aby tak tyto osoby mohly pokračovat ve své práci v exilu;

17. vyjadřuje politování nad tím, že se maďarský předseda vlády Viktor Orbán rozhodl v rozporu s linií EU poblahopřát Vladimiru Putinovi k jeho podvodnému znovuzvolení;

18. vyjadřuje podporu práci zvláštní zpravodajky OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Ruské federaci Marijany Kacarovové a vyzývá členské státy k zajištění toho, aby jí Rada OSN pro lidská práva v roce 2024 znovu prodloužila mandát;

19. opětovně zdůrazňuje svou neochvějnou solidaritu s lidem Ukrajiny a podporu její nezávislosti, svrchovanosti a územní celistvosti v rámci jejích mezinárodně uznaných hranic; znovu proto důrazně odsuzuje útočnou válku Ruska proti Ukrajině a požaduje, aby Rusko a jeho zástupné síly ukončily veškeré vojenské aktivity, zastavily útoky na obytné oblasti a civilní infrastrukturu, stáhly všechny své vojenské síly z celého mezinárodně uznávaného území Ukrajiny, ukončily nucené deportace ukrajinských civilistů, propustily všechny zadržované Ukrajince, zejména děti, a natrvalo přestaly porušovat či ohrožovat svrchovanost, nezávislost a územní celistvost Ukrajiny;

20. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, vládám a parlamentům členských států, Radě Evropy, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a ruským orgánům.